

Ο εξορθολογισμός του νοικοκυριού: πρακτικές και αντικείμενα_

Ελίνα Λέτσιου
Αρχιτέκτονας Μηχανικός Α.Π.Θ.

1972 "Italy: the New Domestic Landscape" MoMA exhibition curated by Emilio Ambasz. Five Fundamental Acts: Life, Education, Ceremony, Love and Death(1972-73)
<http://beyondandwhatever.com>

Το νοικοκυριό ως έννοια _

"Νοικοκυριό" (ορισμός):

- οι καθημερινές εργασίες που είναι απαραίτητες για ένα σπίτι, σε κάποιο σπιτικό (μαγείρεμα, σκούπισμα κ.λπ.)
- ο απαραίτητος εξοπλισμός για ένα σπίτι, σε κάποιο σπιτικό (έπιπλα, σκεύη κ.λπ.)
- (*συνεκδοχικά*) η οικογένεια που ζει σε ένα σπίτι, σε κάποιο σπιτικό
- (*κατ' επέκταση*) η οικονομική και γενικότερη διαχείριση, επιστασία και εποπτεία ενός σπιτικού

Φούρνος και μαγειρικά σκεύη, Αρχαία Ελλάδα, Αρχαιολογικό Μουσείο Δήλου.

Πηγή: <https://wewastetime.com>

Τι είναι το νοικοκυριό;

... διαφορετικοί ορισμοί – διαφορετικές προσεγγίσεις ...

Μεταβλητές του ορισμού:

- Τρώγοντας μαζί
- Κοινό νοικοκυριό/διαχείριση
- Ζωή μαζί
- Μετακινούμενοι/Μετανάστευση

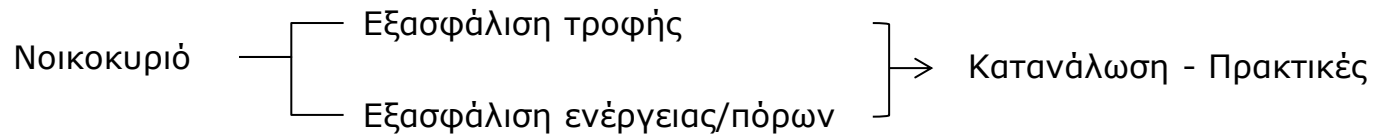
“Άτομα που ζουν στην ίδια κατοικία ή σε συνδεδεμένες κατοικίες και μοιράζονται κοινές διευθετήσεις μαγειρέματος (κοινή κουζίνα – τρώνε μαζί)”

“ιδιωτικό νοικοκυριό: ορίζεται ως μια ομάδα ατόμων που ζουν μαζί και μοιράζονται τα έξοδα διαβίωσης”

“Το νοικοκυριό αποτελείται από ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων που καταλαμβάνουν μια κοινή κατοικία (ή μέρος αυτής) για τουλάχιστον τέσσερις μέρες την εβδομάδα και που παρέχουν στους εαυτούς τους από κοινού τρόφιμα και άλλα απαραίτητα για τη διαβίωση. Δηλαδή, ζουν μαζί σαν μονάδα”

“Το νοικοκυριό αποτελείται από μια ομάδα ατόμων που μοιράζεται το φαγητό από την ίδια εστία και περιλαμβάνει επίσης άτομα που ζουν μακριά από το σπίτι, αλλά συνεισφέρουν οικονομικά σε τακτική βάση”

το νοικοκυριό ως μια κοινωνική διαδικασία

συνδέει τους ανθρώπους και τα αντικείμενα μέσω της κατασκευής ενός κοινωνικο-πολιτιστικού χώρου

συνενώνει τον χωρικό διαχωρισμό με την κοινωνική ενσωμάτωση.

Το νοικοκυριό ως καθημερινή πραγματικότητα _ αυτό που καθιστά δυνατή κάθε κοινωνική σχέση και κάθε συλλογικότητα μέσω κοινών καθημερινών **πρακτικών**.

Το νοικοκυριό, αποτελεί ένα πεδίο καθημερινής δράσης.

πεδίο αναπαραγωγής των όρων ζωής και των δομών αλληλεγγύης κάθε συλλογικότητας

Τα νοικοκυριά σε κάθε κοινωνία εξ ορισμού ενσωματώνουν την πολυπλοκότητα, η οποία κυρίως βασίζεται στην αλληλεπίδρασή τους με τις συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές καταστάσεις και τις υλικές συνθήκες εντός των οποίων υπάρχουν.

Jacques Tati (1958) 'Mon Oncle', film, France

Κατά τον Erving Goffman (1956, «The presentation of self in everyday life»), «η καθημερινότητα είναι μια διαρκής –και σε μεγάλο βαθμό ασυνείδητη- “σκηνοθεσία” καταστάσεων ζωής, τόσο του εαυτού μας και της σχέσης μας με τους άλλους, όσο και των χρήσεων του καθημερινού χρόνου και χώρου».

Η έννοια αυτή της “κατασκευής” αναφέρεται στους ιστορικά και πολιτισμικά δεσμευμένους τρόπους με τους οποίους τα υποκείμενα «κατασκευάζουν» και ανακατασκευάζουν διαρκώς “συλλογικά” μια καθημερινή πραγματικότητα.

η έννοια μιας **«κατασκευής»** της κοινωνικής πραγματικότητας: αναφέρεται δηλαδή στους ιστορικά και πολιτισμικά δεσμευμένους τρόπους με τους οποίους τα υποκείμενα «κατασκευάζουν» και ανακατασκευάζουν διαρκώς ‘συλλογικά’ μια καθημερινή πραγματικότητα.

Η καθημερινότητα μπορεί να θεωρηθεί ως το πεδίο πραγμάτωσης της διαλεκτικής μεταξύ επικαθορισμού και ελευθερίας στο βαθμό που τα υποκείμενα δεσμεύονται πάντοτε από κοινωνικο-ιστορικούς καθορισμούς (από τρόπους ζωής, μορφές σχέσεων, καθορισμένες ταυτότητες) που υπερβαίνουν την ατομική τους βούληση. Εδώ εμφανίζεται και η έμπρακτη δυνατότητά τους να «πράξουν διαφορετικά», δηλαδή να πραγματώσουν την ελευθερία τους.

“IKEA Disobedients”

Andrés Jaque /

Office for Political Innovation

MOMA exhibition 9+1 Ways of Being Political: 50 years of Political Stances in Architecture and Urban Design.

Η καθημερινότητα συνεπώς είναι ένας "κενός τόπος" ο οποίος γεμίζει με μια σειρά από ετερογενείς πρακτικές οργανωμένες και δομημένες μέσα στο χωρο-χρόνο

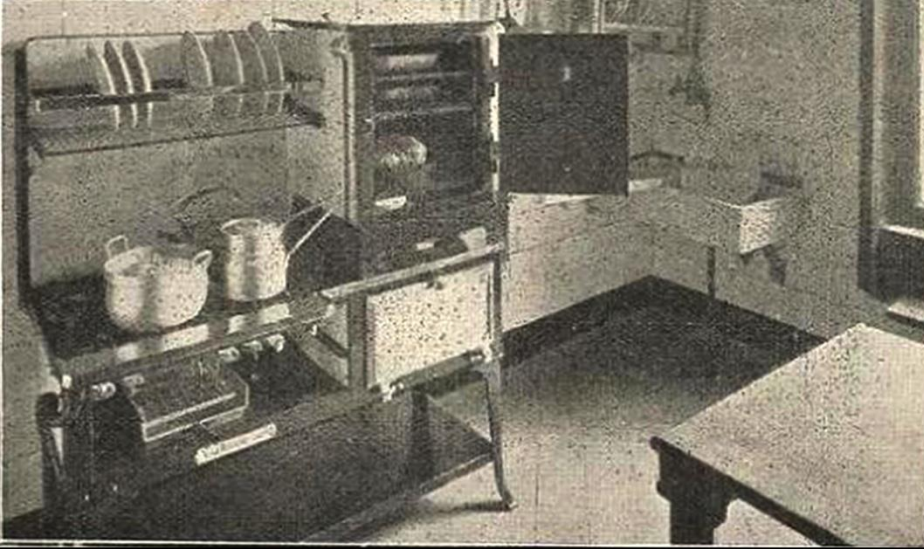
συνεχή ροή παρόμοιων και επαναληπτικών εμπειριών και πρακτικών μέσα στο χωρο-χρόνο

Οι κοινωνικές πρακτικές που ορίζουν την καθημερινότητα δεν επαναλαμβάνονται ως απόλυτα ταυτόσημες αλλά ως «όμοιες μέσα στη διαφορά τους». Αυτό σημαίνει ότι η δυνατότητα της εμφάνισης κάτι διαφορετικού είναι εγγεγραμμένη μέσα στη σχετική επαναληπτικότητα των καθημερινών πρακτικών.

Μέσα στους κώδικες (υγιεινή, ένδυση, εστίαση, οργάνωση του χώρου που αποκαλούμε 'οικία') που διέπουν την οργάνωση των καθημερινών πρακτικών στο χωρο-χρόνο, υπάρχουν εγγεγραμμένες τόσο πρωταρχικές μορφές συμβίωσης και επικοινωνίας όσο και λογικές και στρατηγικές κυριαρχίας και εξουσίας, δηλαδή λογικές αναπαραγωγής και νομιμοποίησης μιας «κυρίαρχης τάξης πραγμάτων».

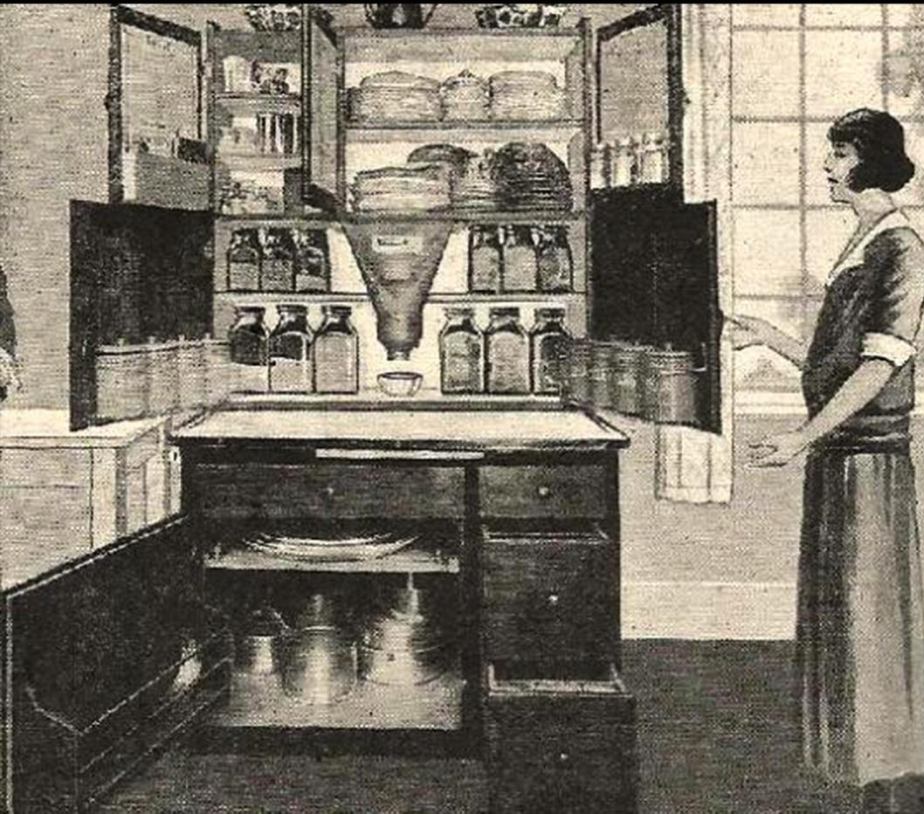

Εξορθολογισμός του νοικοκυριού:

Bauhaus 1920 _

Δομικός μετασχηματισμός του νοικοκυριού σε μια μονάδα κατανάλωσης _

Το νοικοκυριό αποτελούσε την ειδικά διαμορφωμένη μικρή επιχείρηση της καταναλωτικής οικονομίας.

Ο "εξορθολογισμός" δηλώνει μια διαδικασία που χαρακτηρίζει τον σύγχρονο, ώριμο καπιταλισμό (και γενικότερα τις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες), μέσω της οποίας, κάθε πτυχή της ανθρώπινης δράσης και συμπεριφοράς, περνάει από το "κόσκινο" της ορθολογικότητας και γίνεται αντικείμενο υπολογισμού, μέτρησης και ελέγχου (Weber, 1972). Ο Marcuse (1971) παίρνει και αυτός θέση απέναντι στην τεχνική πρόοδο και στο βιβλίο του «Ο Μονοδιάστατος άνθρωπος» θεωρεί την έννοια του εξορθολογισμού υπεύθυνη για την άσκηση μιας "μεθοδευμένης" κυριαρχίας πάνω στη φύση και τους ανθρώπους

Κουζίνα γκαζιού και τυπικό ντουλάπι πολλαπλών χρήσεων, 1924.

Πηγή: <https://20thcenturyhome.wordpress.com>

GEWERBEMUSEUM BASEL
9.FEBRUAR – 16.MÄRZ 1930

HAAS

DIE
PRAKTISCHE
KÜCHE

TÄGLICH 14-19 UHR
SONNTAG 10-12
14-19 UHR
EINTRITT FREI

εργαστήριο εξορθολογισμού και
τεχνολογικής διαμόρφωσης του
νοικοκυριού

ΚΟΥΖΙΝΑ

Μηχανή προετοιμασίας φαγητού, πειραματικά
εργαστήρια, σύμβολα στάτους, οικιακή φυλακή ή
το πνευματικό και δημιουργικό κέντρο της
κατοικίας;

Κατά τη διάρκεια του περασμένου αιώνα η
κουζίνα, περισσότερο από κάθε άλλο δωμάτιο στη
σύγχρονη κατοίκηση, έχει αλλάξει ριζικά λόγω των
τεχνολογικών, κοινωνικών και αισθητικών
επαναστάσεων/αλλαγών του 20^{ου} αιώνα.

Ο χώρος της κουζίνας αποτελεί χώρο έκθεσης/
επίδειξης του μετασχηματισμού του νοικοκυριού
σύμφωνα με ορθολογιστικές αρχές
(ενσωματώνοντας τις αρχές του Φορντισμού).

The Practical Kitchen. Helene Haasbauer-Wallrath, 1930.
Lithograph. Museum of Modern Art.

Πηγή: <http://weimararchitecture.weebly.com/frankfurt-kitchen.html>

Jacques Tati (1958) 'Mon Oncle', film, France

Αναπόσπαστο στοιχείο της καθημερινότητας _ ANTIKEIMENO

Σύμφωνα με τον Bruno Latour, ζούμε σε κοινωνίες που έχουν ως κοινωνικό δεσμό "αντικείμενα"[...] Πρότεινει να αφήσουμε να μιλήσουν και να μας πουν πως διαμορφώνουν τα υποκείμενα. Το αντικείμενο δεν είναι ουδέτερο. Διαθέτει βέβαια τον ουδέτερο χαρακτήρα του, αλλά δεν υπάρχει αν δεν είναι δεσμός μεταξύ ανθρώπων.

Χαρακτηριστικά του αντικειμένου:

- A] είναι ίδιο για όλους αλλά και διαφορετικό για τον καθένα, γιατί ο καθένας βρίσκεται σε διαφορετική θέση σε σχέση με αυτό.
- B] Συντελεστής του αμοιβαίου περάσματος από το ιδιωτικό στο δημόσιο και από το τοπικό στο συνολικό, καθώς είναι αποτοπικοποιημένο.
- Γ] παραμένει εξωτερικό αντικείμενο αφού δεν είναι μέλος της ομάδας όπως ένα άλλο υποκείμενο.
- Δ] συνδυάζει και εννοποιεί τις υποκειμενικότητες (της τεχνικής, της γλώσσας, και την υποκειμενικότητα που σχετίζεται με τους άλλους).

Τα τεχνήματα (αντικείμενα φτιαγμένα από ανθρώπους) διακρίνονται από μια "ασάφεια". Η ασάφεια προκύπτει από το γεγονός ότι δεν μπορούν να περιγραφούν παρά μόνο μέσα από την αναφορά σε διαδοχικές αφηγήσεις δράσεων όπου αυτά συμμετέχουν. Στις αφηγήσεις αυτές συμμετέχουν οι χρήστες ως φυσικά, δρώντα υποκείμενα, ως συλλογικότητες. Στην πραγματικότητα τα αντικείμενα μπορούν να περιγραφούν (συλληφθούν) μόνο μέσα από την διάδρασή τους με τους χρήστες, δηλαδή μέσα από την περιγραφή μιας σχέσης (Παπαλεξόπουλος, 2014).

Το υλικό περιβάλλον μέσα στο οποίο πραγματοποιείται μια δραστηριότητα, είναι πάντοτε θεσμοθετημένο με βάση κοινωνικά κανονιστικά πρότυπα συμπεριφοράς.

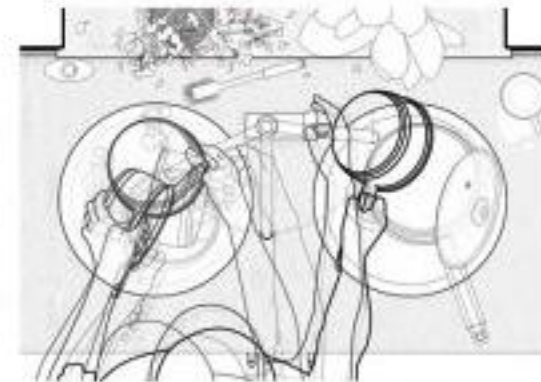
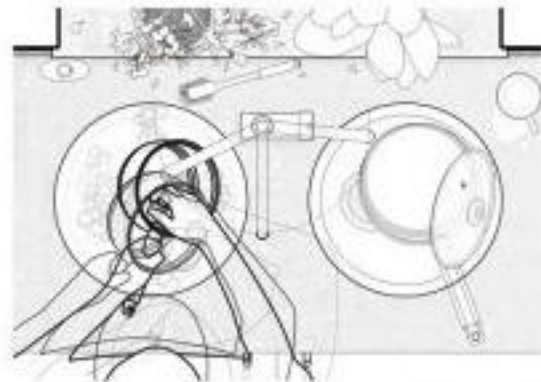
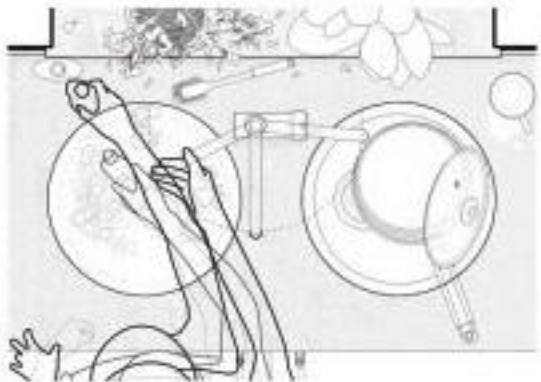
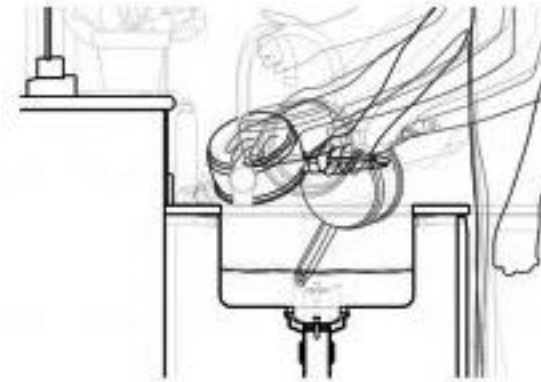
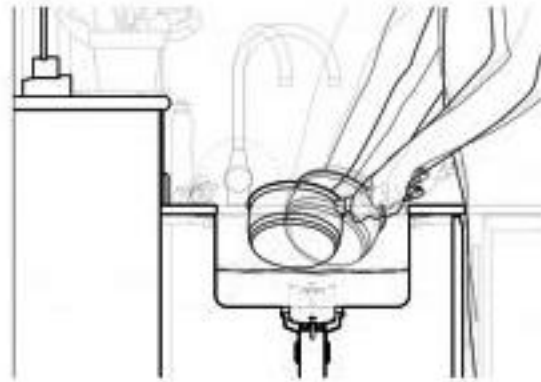
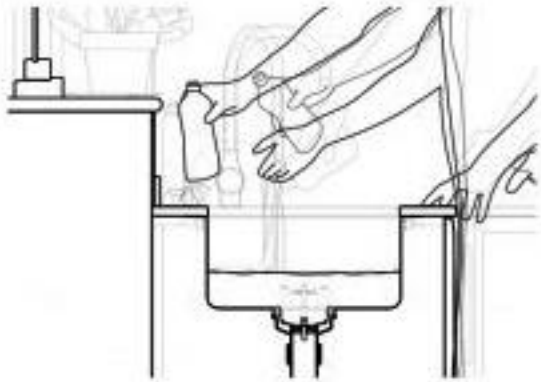
Οι συλλογικότητες δεν υπάρχουν έξω από τα αντικείμενά τους (και φυσικά τα αρχιτεκτονήματά τους) Οι συλλογικότητες, βέβαια, βρίσκονται σε διαρκή κίνηση / μεταβολή και οργανώνονται γύρω από νέα αντικείμενα που συνεχώς δημιουργούν (τηλέφωνο, ράδιο, τηλεόραση, κινητό, υπολογιστής...)

Τα αντικείμενα είναι ασταθή και (μεταβαλλόμενοι) φορείς του (μεταβαλλόμενου) Είναι.

Αντικείμενα _ Δυνητικοποίηση του αντικειμένου _

Η σχέση μεταξύ του σώματος, της κίνησης (χειρονομίας) και του αντικειμένου είναι μια διαδικασία οικείας αλληλεπίδρασης και όχι απλώς μιας δράσης στον υλικό κόσμο.

Σύμφωνα με τον Maurice Merleau-Ponty (2004), κάθε αντικείμενο συμβολίζει ή υπενθυμίζει ένα συγκεκριμένο τρόπο συμπεριφοράς, προκαλώντας σε εμάς, είτε θετικές, είτε αρνητικές αντιδράσεις..

Serres, quasi-objet - *Le parasite* (1980) σελ 401,
Theorie du quasi objet

**Η μπάλα – τέχνημα – περίπου αντικείμενο
(αντικείμενο ή σχέση;)**

Η **μπάλα** κυκλοφορεί από παίκτη σε παίκτη και
υφαίνει έτσι την συλλογικότητα.

Είναι ένα αντικείμενο, αλλά δια μέσου του οποίου
υπάρχουν οι παίκτες στο παιχνίδι.

Η ενότητα των παικτών (συλλογικότητα) οργανώνεται
γύρω από αυτό το *εμμενές* αντικείμενο – δεσμό
(μπάλα).

Η μπάλα είναι *αντικείμενο καταλύτης* της
συλλογικότητας, αλλά και αυτό δια μέσου του οποίου
το κάθε υποκείμενο – παίκτης εξατομικεύεται
συλλογικά.

Ο παίκτης – υποκείμενο, που τώρα έχει την μπάλα δεν
την κοιτά, δεν είναι μόνος μαζί της όταν κινείται ή δίνει
πάσα. Στον νου του έχει όλη την διάταξη επί του
γηπέδου και μάλιστα στη δυναμική της μορφή.

Καθώς η μπάλα κινείται, διαγράφει ένα *κινητό κέντρο*
που κάνει τα υποκείμενα να αναβοσβήνουν.

Από αυτή την κίνηση μεταλλάσσεται διαρκώς το γενικό
σχήμα παρουσίας των παικτών στον χώρο.

Τα τέρματα ορίζουν κατευθύνσεις προς τις οποίες
ασκείται η ένταση.

Το γήπεδο είναι το *πεδίο*, όπου ασκούνται οι δυνάμεις.

Το αντικείμενο δεν είναι ουδέτερο.

Οι συλλογικότητες δεν υπάρχουν έξω από τα
αντικείμενά τους.

*«Αυτός που εμφανίστηκε ξαφνικά στο τραπέζι μας
και τρώει από το φαγητό μας, λέγοντας ιστορίες, είναι
ξένος ή είναι αυτός που μας συγκροτεί ως
συλλογικότητα (εκείνη την συγκεκριμένη στιγμή); Είναι
τελικά *Ον* ή *Σχέση* (η σχέση μας); Η δυστυχία των
στοχασμών που προηγούνται είναι ότι δεν λένε αρκετά
καθαρά αν είναι μια φιλοσοφία του είναι ή μια
φιλοσοφία της σχέσης.(...) Εξακολουθώ να μην
αποφασίζω αν το παράσιτο είναι σχεσιακό ή
πραγματικό, αν είναι τελεστής ή μονάδα» (Serres,
1980)*

Ο όρος "Νεολιθική" : ως χρονολογικό εργαλείο

Στοιχεία που συνδέονται με τη νεολιθική:

α) εξημέρωση φυτών και ζώων

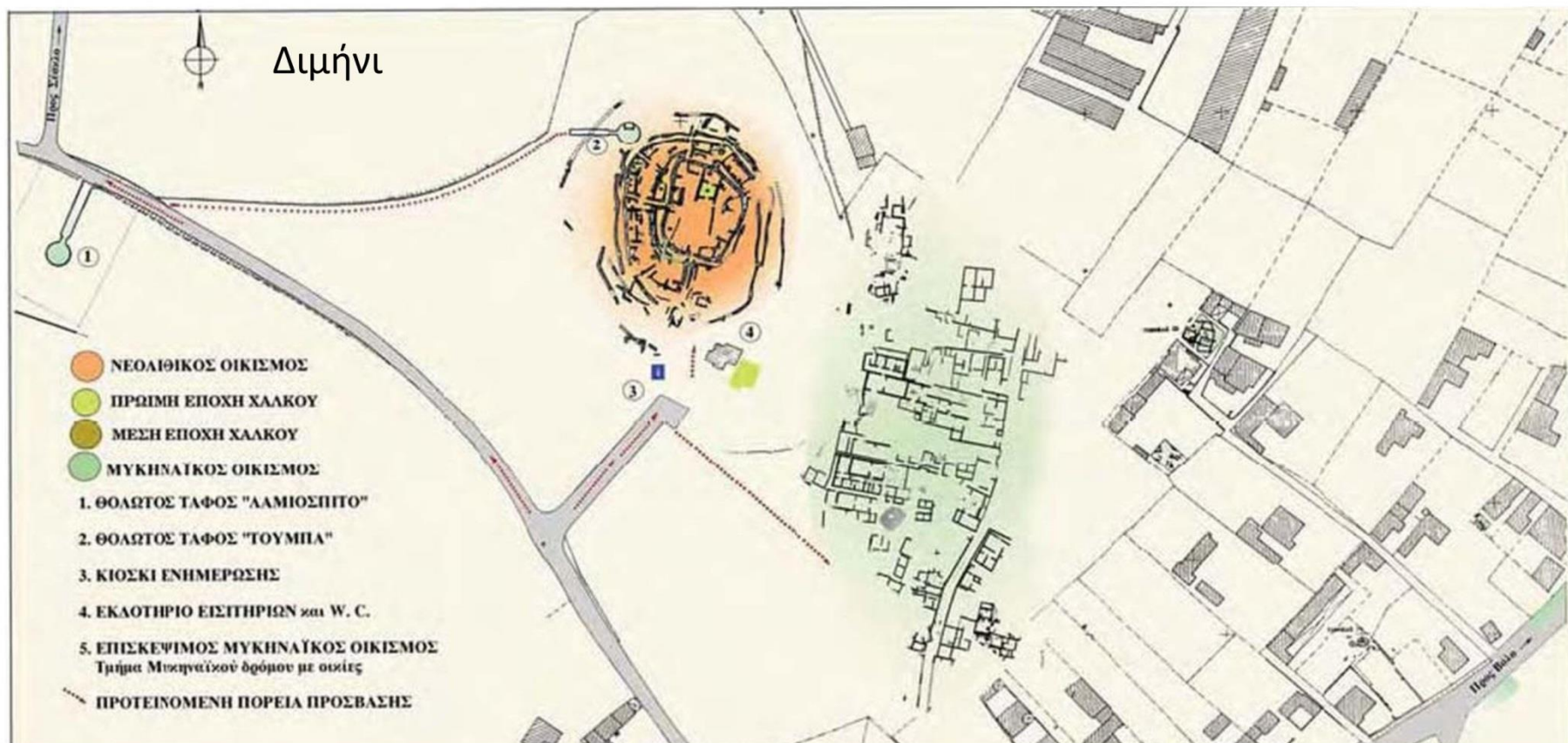
β) μόνιμη εγκατάσταση

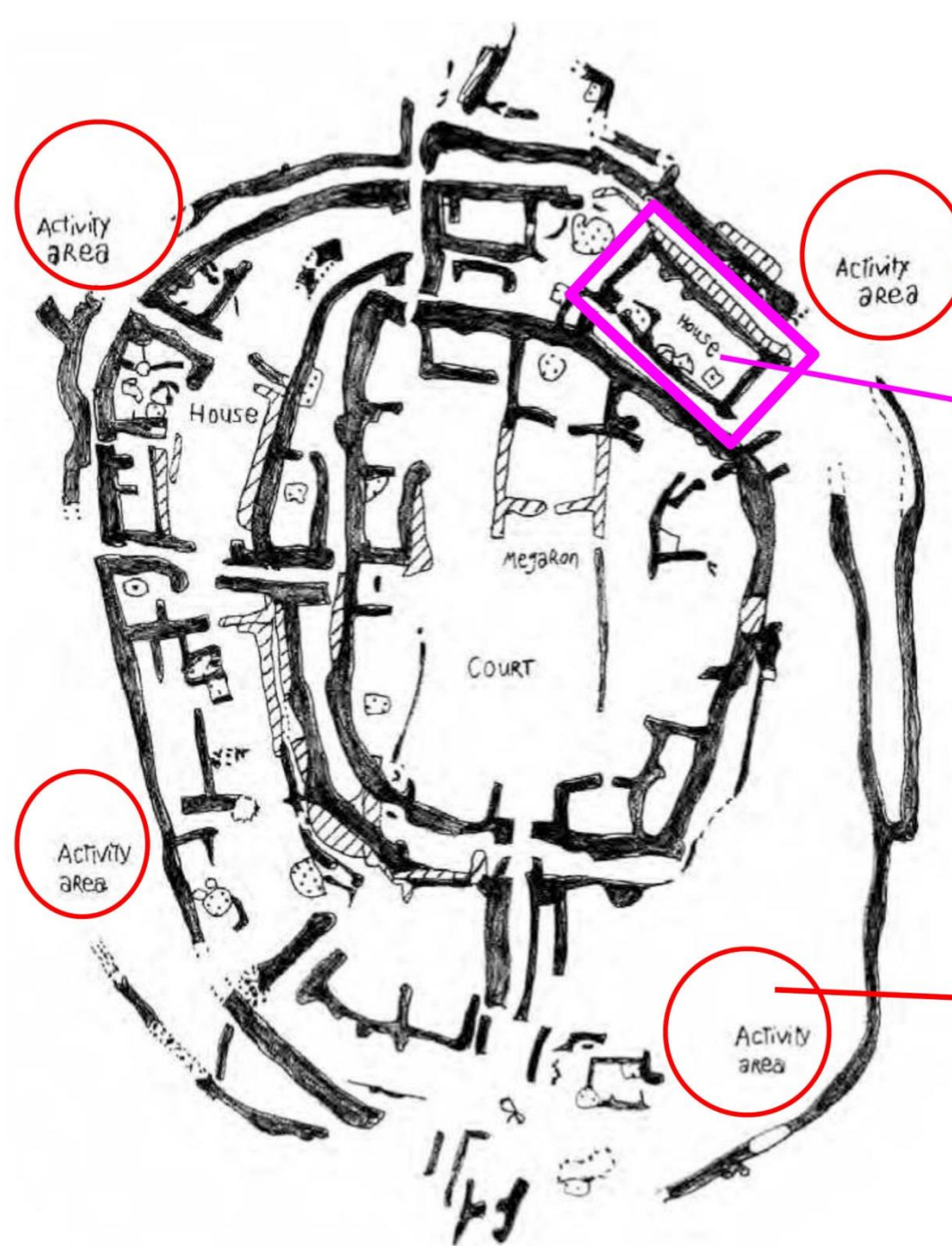
γ) νέες τεχνολογίες [κυρίαρχη κεραμική]

Πρακτικές, τις οποίες υιοθετούσαν οι άνθρωποι κατά περίπτωση και ανάλογα με τις παραδόσεις που είχαν

Βασικό επίπεδο κοινωνικής οργάνωσης : **η κοινότητα**

- Οι περισσότεροι οικισμοί είχαν αρκετά σαφή όρια, για να θεωρούνται αυτόνομες μονάδες στο χώρο

Διμήνι:
 Περιοχές δραστηριότητας - παραγωγής

Εξωτερικός αμυντικός τοίχος:
 Περιοχές δραστηριότητας εντός
 και εκτός του τοίχου _
 Ελάχιστες ενδείξεις κατοίκησης

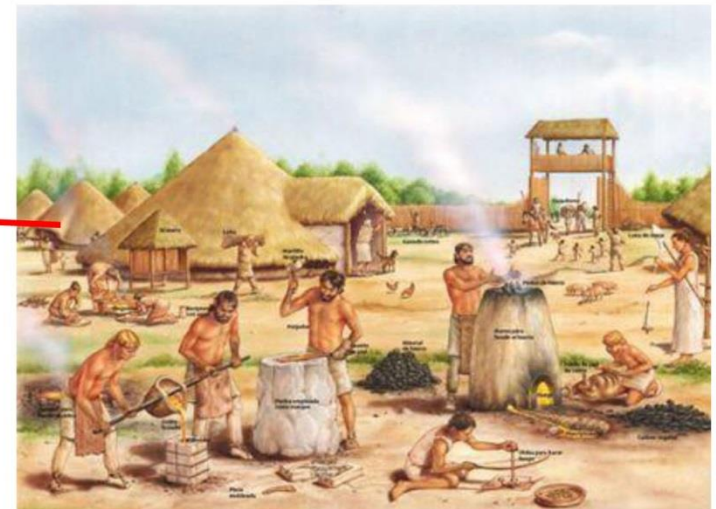
Υπολείμματα προϊόντων παραγωγής

Κατοικία N:

Λειτουργία: πιθανότατα κατοίκηση
 [ίσως και παραγωγή/αποθήκευση τροφής]

Αντικείμενα: σκεύη κουζίνας

- Δοχεία αποθήκευσης
- Σκεύη μαγειρέματος
- απανθρακωμένοι σπόροι σιτηρών
- Ομοιώματα

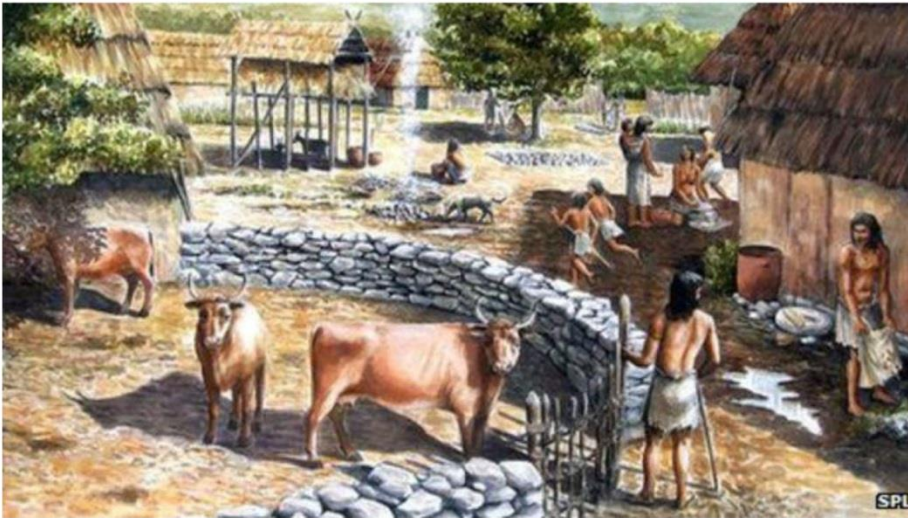

Η οικιακή αρχιτεκτονική και τα σκεύη μαγειρέματος υποδεικνύουν την οργάνωση πολύ συνηθισμένης κοινωνικής ζωής σε επίπεδο νοικοκυριού,

όμως

επένδυσαν και στην συνεκτικότητα της κοινότητας, μέσω συλλογικής εκσκαφής τάφρων περίφραξης, πρακτικών ταφής που δίνουν έμφαση στη συλλογική παρά στην ατομική ταυτότητα, τελετουργιών.

Η χωρική οργάνωση και ο υλικός πολιτισμός των κοινωνιών υποδεικνύουν μια μακροπρόθεσμη και δυναμική ένταση μεταξύ συλλογικής και οικιακής αλληλεγγύης. Αυτό αντικατοπτρίζει αντιφάσεις μεταξύ συλλογικής ευθύνης για την εκκαθάριση της γης, την περίφραξη, την υπεράσπιση και περιστασιακή ανακατανομή των καλλιεργήσιμων εκτάσεων και του ελέγχου από τα νοικοκυριά της κτηνοτροφίας, αποθήκευσης και κατανάλωσης καρπών και σιτηρών.

Πρακτική και συμβολική σχέση μεταξύ: α) καθημερινών γευμάτων και τελετουργιών
β) τροφών υψηλής και χαμηλής διατροφικής αξίας
γ) γεωργικής παραγωγής και συλλογικών γευμάτων (τρώγοντας μαζί σε κοινό τραπέζι)

Ιεράρχηση τροφών σε υψηλής και χαμηλής διατροφικής αξίας:

- χορτονομή για ζώα
- τροφή για καθημερινά γεύματα
- τροφή για επίσημες τελετουργίες

Σχέση μεταξύ εγκόσμιων εγχώριων γευμάτων και των πιο επίσημων περιστάσεων και ο ρόλος τους στη διαμόρφωση ανισοτήτων της θέσης μεταξύ συμμετεχόντων χρησιμοποιούσαν πιο σπάνια συστατικά και μαγειρική επεξεργασία για να διαφοροποιήσουν τα καθημερινά γεύματα εντός του νοικοκυριού, από τα γεύματα ειδικών περιστάσεων που περιελάμβαναν τη "φιλοξενία" ξένων

Τα σκεύη μαγειρέματος έχουν μέγεθος κατάλληλο για μια μικρή οικογένεια και υποδηλώνουν την κατανάλωση καθημερινών γευμάτων σε επίπεδο νοικοκυριού.

Καθώς η διαβίωση βασιζόταν κυρίως στα σιτηρά, τα πιάτα με βασικό συστατικό καρπούς σιτηρών, χωρίς κρέας, ήταν πιθανότατα ο κανόνας.

Ίχνη από γάλα μηρυκαστικών και ειδικά ίχνη λίπους στα μαγειρικά σκεύη, τόσο από μηρυκαστικά όσο και μη μηρυκαστικά (όπως χοίρους), μαρτυρούν ότι προσέθεταν συστατικά ώστε να εμπλουτίσουν τα πιάτα με βάση τα δημητριακά, παρά πιάτα με βάση το κρέας. Φρούτα και καρύδια, είναι επίσης πιθανό να προστίθενται ως καρυκεύματα, αλλά εποχικά, καθώς υπάρχουν ελάχιστα αρχαιοβotanολογικά στοιχεία για την αποθήκευσή τους.

Παραγωγή _ σκεύη, κοσμήματα

Η εξέταση της θεσσαλικής Νεολιθικής, με αναλυτικά εργαλεία την κεραμική και τη στρωματογραφία, οδήγησε φυσιολογικά στη διαπίστωση ότι ο νεολιθικός χρόνος συνδεόταν και οργάνωνε και το νεολιθικό χώρο, καθώς σε όλη τη Θεσσαλία αναγνωρίζονταν οι ίδιες κατηγορίες διακοσμημένης κεραμικής. Αυτές οι ομοιότητες αποδόθηκαν στην ύπαρξη διακριτών "πολιτισμών" και στην ανάδυση οικισμών που λειτούργησαν ως ορόσημα τόσο του χώρου όσο και του χρόνου, δίνοντας το όνομά τους στις διάφορες χρονικές φάσεις που διακρίθηκαν.

ο Χουρμουζιάδης ορίζει ως νεολιθικό τρόπο παραγωγής "το σύστημα των σχέσεων που αναπτύσσονται μέσα σε ένα νεολιθικό κοινωνικό σχηματισμό κατά την ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας και που συνδέουν το νεολιθικό άτομο με τη φύση από τη μια μεριά και με το παραγωγικό προϊόν από την άλλη" (Χουρμουζιάδης 1980:119). Σε αυτό το θεωρητικό πλαίσιο, η κεραμική εντάσσεται στο οικοτεχνικό επίπεδο του νεολιθικού τρόπου παραγωγής (Χουρμουζιάδης 1980:120) και με αυτήν συνδέεται τόσο η έννοια της εξειδίκευσης (κατανομή της τεχνολογικής πείρας) όσο και η έννοια του υπερπροϊόντος (κατανομή των κεραμικών ευρημάτων στο χώρο του νεολιθικού οικισμού) (Χουρμουζιάδης 1981:42-43), παράλληλα όμως, μέσω της διακόσμησης, αποτελεί και στοιχείο ιδεολογίας, μια σχηματοποίηση στοιχείων της καθημερινής ζωής του νεολιθικού ανθρώπου, όπως αυτή αναπτύσσεται και λειτουργεί κοινωνικά (Χουρμουζιάδης 1995α:192-196).

Ο Κωτσάκης παρουσίασε το Σέσκλο σαν μια περίπτωση μελέτης της πολύπλοκης και πολυδιάστατης δράσης των νεολιθικών ανθρώπων, μέσα από τα νοήματα που διαμορφώνονται στη διάρκεια της ανθρώπινης πρακτικής (Κωτσάκης 1983, Kotsakis 1986, Kotsakis 1994). Στο συγκεκριμένο πλαίσιο που ορίζεται από την οργάνωση του χώρου του οικισμού, αλλά και από την οργάνωση της κεραμικής παραγωγής (και ιδίως την τεχνολογία κατασκευής της γραπτής κεραμικής και την κατανομή της στα διάφορα τμήματα του οικισμού) αναδεικνύονται οι διαφορετικές πρακτικές κατά τις οποίες οι άνθρωποι παράγουν και αναπαράγουν τις κοινωνικές τους σχέσεις στο εύπλαστο πεδίο του υλικού πολιτισμού.

Ειδικά η κεραμική χαρακτηρίζεται ως "πολυδιάστατο τεχνούργημα που συμπυκνώνει πολλαπλές όψεις της νεολιθικής ανθρώπινης εμπειρίας: στοιχείο ταυτότητας, παραγωγικές σχέσεις, αναδιανομή της τροφής και τελετουργική επίδειξη, για να αναφέρω μόνο μερικές" (Κωτσάκης 2002:159). Η κεραμική πιθανώς αποτελούσε ένα από τα στοιχεία του υλικού πολιτισμού που χρησιμοποιούνταν ενεργά μέσα σε δίκτυα που κάλυπταν, ανάλογα με το είδος και το περιεχόμενό τους, μεγαλύτερες ή μικρότερες αποστάσεις, σε μια προσπάθεια να δημιουργηθεί ένας ενιαίος κοινωνικός χώρος (Κωτσάκης).

Υπό μίαν έννοια, η κατασκευή της κεραμικής (ως κατηγορία υλικού πολιτισμού) είναι ένας τρόπος μέσω του οποίου οι άνθρωποι προσδίδουν στην κοινωνία υλική διάσταση και την κάνουν ανθεκτική, καθώς τα αντικείμενα διατηρούν σε υλική μορφή τις ιδέες, τις αντιλήψεις και τους συμβολισμούς με τους οποίους η κοινωνία αποκτά υπόσταση και αναπαράγεται (Latour 2000 [1991]. Η πραγμάτωση των νοημάτων (δηλαδή η πολλαπλή σημασιοδότηση του υλικού πολιτισμού) μπορεί να γίνει κατανοητή μέσα από την εξέταση του "κύκλου ζωής" ή της "βιογραφίας" των αντικειμένων, μέσα δηλαδή από τη διαδοχή στιγμών όπως η παραγωγή, η ανταλλαγή και η κατανάλωση εντός συγκεκριμένου κοινωνικού πλαισίου (Gosden & Marshall 1999). η "βιογραφική" προσέγγιση προσεγγίζει ισότιμα όλες τις πτυχές της ζωής ενός αντικειμένου και δεν επιλέγει να αναδείξει μόνο κάποιες από αυτές (όπως π.χ. η ανταλλαγή ή η απόθεση). Έχοντας ως κέντρο αναφοράς την κεραμική, η "βιογραφική" προσέγγιση περιλαμβάνει την παραγωγή (επιλογή πρώτων υλών και κατασκευή), την ανταλλαγή (ή διακίνηση), την κατανάλωση (τη χρήση, την επιδιόρθωση και την επαναχρησιμοποίηση) έως την τελική απόρριψη.

Βιβλιογραφία:

Bittner, R. and Krasny, E. (2016) ***"In Reserve: The Household!, Historic Models and Contemporary Positions from the Bauhaus"***, Edition Bauhaus 49, Germany: Bauhaus Dessau Foundation and Spector Books.

Bourdieu, P. (1977 [1972]) ***"Outline of a theory of practice"***, trans. Nice, R., Great Britain: Cambridge University Press.

Certeau, Michel de (1984) ***"The Practice of Everyday Life"***, Berkeley: University of California Press.

Derrida, J. (1968) ***"Difference"***, στο ***"Théorie d' ensemble"***, Editions Seuil, σσ. 278-301.

Goffman, E. (1956) ***"The presentation of self in everyday life"***, Monograph No. 2, University of Edinburgh, Social Sciences Research Centre, Edinburgh.

Guattari, F. (2000 [1989]) ***"The three Ecologies"***, trans. Pindar, I. and Sutton, P., London: The Athlone Press.

Habermas, J. (1975) ***"Theory and Practice"***, trans. Viertel, J., Boston: Beacon Press.

Latour, B. (2013 [2012]) ***"An inquiry into modes of existence: an anthropology of the moderns"***, trans. Porter, C., London: Harvard University Press.

Lévy, P. (2001[1997]) ***"Collective Intelligence"***, στο Trend, D. (eds), ***"Reading Digital Culture"***, Malden, Mass.: Blackwell, σσ. 253-258.

Marcuse, H. (1971) ***"Ο μονοδιάστατος άνθρωπος"***, μετφ. Λυκούδης, Μ., Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Serres, M. (1995 [1992]) ***"The Natural Contract"***, trans. MacArthur, E. and Paulson, W., United States of America: The University of Michigan Press.

Serres, M. (1982) ***"The Parasite"***, trans. Schehr, L., United States of America: The Johns Hopkins University Press.

Virilio, P. (1997 [1995]) ***"Open Sky"***, trans. Rose, J., London: Verso.

Virno, P. (2004) ***"A Grammar of the Multitude: For an Analysis of Contemporary Forms of Life"***, trans. Bertoletti, I., Cascaito, J. and Casson, A., New York: Semiotext(e).